



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Valerii Andreae Desselii Erotemata Ivris Canonici

Andreas, Valerius

Francofurti & Lipsiae, 1720

Liber quintus Titulos habet 41.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63277)

communiter quaesitis (quanquam in dolo marito, & de solis ejus bonis acquiescunt) aequaliter inter conjuges dividis, *sub Titulo 20. de donationibus inter uxorem, & de dote post divortium reddenda.* Et denique hic quaeri solet, solentis rite nuptiis vel morte vel divortio novis, secundis, puta tertiis, quartis, iam ulterioribus repetendis: an scilicet fieri possit, nec ne, *sub Titulo 21. & alibi secundis nuptiis.* Et tantum hic etiam de quarto.

Liber quintus

Titulos habet 41.

Superioribus proximis duobus libris, causis, actibus & contractibus, clericis & laicis propriis & communibus, quantum quidem illi ad audientiam, & jurisdictionem Ecclesiasticam pertinent, dicitur: nunc ordine compilatores hujus in hoc libro, ultimo loco, causas criminales similiter clericis & laicis vel communibus sternunt. Materia igitur objectum libri, sunt varia crimina, delicta & mala Ecclesiasticorum vel etiam Laicorum, quae ad audientiam forumque Ecclesiasticum pertinent, & quae in judicio Ecclesiae acci-

tur, quorumque rei ad pœnam Canonicam deponuntur. Causæ autem istæ, secundum seriem Rubricarum, hoc ordine hic proponuntur & tractantur.

His primo loco ipso *Processus* præmittitur *sub Titulo 1. de Accusationibus, Inquisitionibus & delationibus.* Sicuti enim in judiciis, civilibus, causæ per actiones in iudicium deducuntur: ita in judiciis criminalibus, ordinario modo, per accusationes: Extraordinario vero modo, vel per inquisitionem, proprio motu ex officio, vel ad alterius delationem, susceptam, crimina & delicta, iudici innotescunt. Et sic in una eademque causa, Iudex, & accusatoris & Iudicis simul officio, favore publicæ tranquillitatis, cujus interest delicta & crimina patefieri & puniri, impune fungitur: quod tamen regulariter est prohibitum. In quibus tamen, si quis dolose, fraudulenter, injuste, temere, calumniose, & vexandi alterius causa, litem movisse detectus fuerit, ut calumniator punietur. Cujus pœna est, vel suspensio, vel motio ab ordine, vel fustigatio, vel talio sive similitudo supplicii, vel alia extraordinaria. De qua *sub Titulo 2. de Calumniatoribus.*

Processu ad hunc modum præmissis, ipsa nunc ordine crimina & delicta subjiciuntur. Et primo quidem, *delictum sive crimen Simonia*, ut cæteris detestabilius, ita etiam utriusque

Testamenti traditione, gravius puni-
 dictum a Simone Mago, qui cum domi-
 tatis, manus impositione, per gratiam
 Sancti, ægrotis ab Apostolis collatum
 nia ab iis emere vellet, damnationis la-
 am a Petro audivit: pecunia tua re-
 in perditionem: quoniam donum De-
 stimasti pecunia possideri. *Athor. 8. 3.*
cum multis seqq. c. qui studet. 1. q. 1.
 latur etiam cupiditas Gieziica, a Giezi
 Elisæi, qui cum idem sanandi donum
 disset Naaman, principi militiæ Regis
 rum: in ejus facti pœnam, lepra, qua
 man laborabat, affectus fuit 2. *Reg. 5. d. 1.*
studet 1. q. 1. Committitur autem
 in genere, cum res spirituales, vel spiri-
 annexæ, cum temporalibus committitur
 atque ita veluti nundinatio quædam
 lium rerum instituitur, ut in duobus mo-
 ductis exemplis videre est. Ejus etiam
 sunt, cum Episcopi sive Prælati vices suas
 est, jurisdictionem Ecclesiasticam, & pre-
 das suas, sub annuo censu precioque alii-
 cedunt: vel exigunt aliquid pro con-
 facultate docendi, ac Magisterii: vel
 etiam Magistri, quibus ab Ecclesia pro-
 ut gratis doceant, pecuniam a discentibus
 gant: quamvis hoc ultimum turpe po-
 erum sit, quam vera Simonia. Hinc de
 Tituli 3. generalis, de Simonia, & m. a.

pro spiritualibus exigatur vel promittitur. 4. specialis, ne prelati vices suas, vel Ecclesias sub annuo censu concedant. 5. Item specialis, de Magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. Secundum, quod hic traditur, est de hostibus & adversariis religionis & doctrine Christiane, pura & orthodoxa. Qui omnes ad quatuor hasce classes non incommode redigi posse videntur, ut scilicet alii sint, qui doctrinam Ecclesie puram & orthodoxam, nunquam sunt amplexi, ut sunt Iudaei, Saraceni, sive Mahometistae, & similes, puta Paganus sive gentiles, & ex Paganis & Iudaeis conflati, Samaritani: *Alii*, qui a doctrina Ecclesie semel agnita & amplexata, postmodum in totum & omnino defecerunt, ut Apostatae, abtrünnige Mammelucken: *Alii*, qui a doctrina Ecclesie sana & orthodoxa, semel agnita & amplexata, non quidem in totum defecerunt, sed aliquatenus tantum, puta, in fundamento ejus aliquo, sive articulo aliquo fidei Christianae, ut haeretici: *Alii* denique, qui a doctrina Ecclesie sana & orthodoxa, aliquatenus non quidem in fundamento, sed, vel in applicatione ejus aliqua vera, & interpretatione, vel in rebus mediis & indifferentibus, & ad disciplinam tantum Ecclesiasticam pertinentibus, aberrant, eoque sese ab Ecclesie unitate & consensu, sejungunt, ut sunt Schismatici, Sectarii, Anabaptistae, Vbiquitarii, Flaciani,

ciani, & multi alii. Quorum omnium
 hic catalogus & nomenclatura, et
 riis sacris, Ecclesiasticis & prophanis, et
 terit. Vnde *Tituli 6. de Iudeis & Samaritanis*
& eorum servis, (quod scilicet servos de
 cipia Christiana habere & possidere nequeat)
7. de hareticis. 8. de Schismaticis, & eorum
ab eis (pro vere scilicet & legitime ordinatis
 non habendis, in tantum, ut etiam ab ordinatis
 removendi sint, nisi cum eis fuerit dispensatum :)
9. De Apostatis, & reiteratione schismatis.
 Tertium delictum, quod hic persequitur,
 nitur, est *Homicidium* verum & qualiter
 plex & qualificatum, inter extraneos, &
 gnatos, ac sanguine junctos perpetratum
 luntarium & casuale. Vnde *Tituli 10. de*
qui filios occiderunt. 11. de infantibus &
gvidis, & egrotis & debilibus (a parte
 matre, domino, patrono, vel extraneo)
 Ecclesias, portas, curias, vel alium locum
 blicum, ut ab aliis ex commiseratione
 ligantur, custodiantur, & educantur)
12. de homicidio. Quod homicidio sive parricidio
 est: necare enim videtur nos is tantum
 partum suffocat, sed & is qui abicit, &
 alimoniam denegat, & qui publicis locis
 fericordiae causa, quam ipse non habet, ex
 nit, ut Paulus eleganter ait in *1. necare. De*
agnoscend. & alend liber. 12. de homicidio
luntario, vel casuali: Homicidii] pro

unguntur torneamenta, duella, & ludi Sagittariorum sive balistariorum, quod sapissime per ea, & eorum occasione, homicidia perpetrentur: quibus omnibus, tum pios omnes, tum imprimis Clericos abstinere decet, *sub Titulis 13. de Torneamentis*, hoc est, conflictibus & congressibus ex condicto, a *Ἰρασιδήλοις καὶ ἐψοκινδύνοις* quibusdam, ad ostentationem virium & audaciæ, innundinis, vel feriis publicis ut plurimum institutis. 14. *de Clericis pugnantis in duello* (sive monomachia, ad veritatis & innocentia probationem adinventata.) 15. *de Sagittariis*. Quartum delictum quod hic proponitur, est *Adulterium*, & *ei affine stuprum*, quorum illud proprie in nuptas: hoc in innuptas, virgines & viduas honestas committitur: quanquam hæc differentia, quandoque non attendatur, *sub Titulo 16. de Adulteriis, & stupro*. Quintum delictum quod hic proponitur, est *furtum* rerum privatarum, & publicarum, profanarum & sacrarum, ut sacrilegium, rapina, & violationes Ecclesiarum, & his similis *usura*, quæ parum a furto distat, & quæ cum his fere conjuncta sunt, *Incendia*, *sub Titulis 17. de Raptoribus, Incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum*. 18. *de furtis 19. de usuria*. Sextum crimen, quod hic proponitur, est *Falsum*, hoc est, occultatio vel imitatio veritatis, ad decipiendum, scienter & dolose facta. Quod vel dicto, scri-

D. 4.

pto.

pro, vel facto, vel usu committitur, variis modis, ut alias pluribus dictum fuerit. Cuiusmodi affinia sunt & similia, *Sortilegium* & *Sortilegium* quæ falsi quandam speciem habent. *Sortilegium* enim est species Idololatriæ, quæ Diabolo in consilium vocato, & certis quibusdam sortibus & signis adhibitis, superstitioso modo, futura prædicuntur, & præterea deteguntur & manifestantur, sed falso, & plerumque. *Collusio* nihil aliud est, quàm inter actorem & reum, latens & fraudulenta conventio, qua id ea compacto agitur, ut inter altero colludente, in causa succumbens vincat; vel quando lusorie, non ex animæ causam agunt, & translatio accusandi munere defunguntur, sponte prævaricantes, & cedentes ultro, prodita causa partis suæ. Quod cum propter hanc mutuam litigantium collusionem sapissime crimina impunita manent. Reipublicæ interest, collusiones istas detegere manifestari & puniri, *sub Titulis 20. de crimine falsi. 21. de sortilegiis. 22. de collusionibus legendæ.*

Cæterum, quod hæctenus de criminibus publicis, tam laicis quam clericis fere committuntur, & eorum pœnis ordinariis & extraordinariis dictum fuit: id de adultis tantum accipiendum est, non etiam de delictis puerorum, non quidem infantum doli incapacium, proindeque nec delinquentium, sed propter

rum pubertati dolique capacium. Hi enim si delinquant, hoc est, levius peccant: vel mitius saltem puniendi sunt, quam adulti: vel venia etiam & commiseratione, pro circumstantiarum qualitate, digni, quod ex animi, consilii, & iudicii infirmitate & defectu potius, quam dolo peccare videantur, *sub Titulo 23. de delictis juniorum.*

Delictis communibus hactenus expositis, subjiciuntur *quedam Clericis propria & peculiaris*, sub districta prohibitione ipsis interdicta, velut professione eorum aliena, & a divinis ministeriis avocantia, ut sunt venationes & aucupia cum retiis, canibus, accipitribus & falconibus, propter feritatem, armorum usurpationem, clamores, cursus, rixas, injurias, pacis violationes & caedes saepe inde secutas, & ne, dum canes, falcones, & accipitres alunt pauperum obliviscantur, eorumque necessitati minus subveniant: nec enim bonum est, secundum Christi dictum: auferre panem filiis, & dare canibus. *Piscationes* tamen moderate & tempestive adhibitæ, ipsis prohibita non sunt, *tum*, quod multorum sanctorum hominum exemplis eæ comprobentur. Huc pertinent item maledicta, convicia, & blasphemia, in Deum præsertim, & sanctos ejus effusæ: Item ministeria sacra & Ecclesiastica, aut contra excommunicationem, depositionem, interdictum: aut citra

ordinationem, ulla: aut prætextu ordi-
 nis illegitimæ, hoc est, vel per saltum
 ram, ad superiores ordines, intermediis
 sis, præpostere ascendendo: vel fur-
 subreptitiæ, hoc est, sine examine di-
 nio prævio, multitudini ordinandorum
 scio ordinatore, se ingerendo, temere
 effectu, obita, sub *Titulo 24. de Cleri-*
natore. 25. de Clerico percussore. 26. de
elicis. 27. de Clerico excommunicato, de
vel interdicto, ministrante. 29. de Cleri-
salutum promotio. 30. de eo qui ordines
suscepit. Denique varii Prælatorum & iur-
 torum eisdem excessus, h. e. injunctio-
 nis & officii transgressiones & præsump-
 nes. Et quidem prælatorum excessus, om-
 & gravamina, quibus subditos suos, in-
 & contra dignitatem, & officium opprimunt,
 varia hoc jura recensentur, utputa, impo-
 indebitæ exactiones, procuraciones, & similes
 usuræ, occupationes, detentiones, subrepti-
 nes, liberationes, iniustæ excommunicatio-
 nes, suspensiones, aliaque interdicta, & similes
 ctiones & diminutiones reddituum, observan-
 nes nimii rigoris, nimia relaxationes rigoris
 disciplinæ necessariæ, singularium cibarium
 exquisiciones, divitiarum & ornamentorum
 studium, inhabilium promotiones, sacra-
 torum conferendorum neglectus & de-
 ctiones, Ecclesiarum aliorumque operum

orum ædificationes, contra denunciationem
 ite factam, nec expresse, vel tacite remissam
 aliaque statuta & privilegia, quæ habet Eccle-
 sia quam plurima, & alia similia contra digni-
 tatis rationem suscepta. Subditorum vero
 excessus, sunt varia crimina & delicta, hacten-
 us enumerata, omnis contumacia & inobe-
 dientia, adversus prælatos & superiores suos,
 & denique omnia ea, quæ vitæ & morum ho-
 nestati & officio repugnant, *de quibus supr. ad*
libr. 3. tit. 1. fufius monui. Vnde dantur *Ti-*
culi 31. de Excessibus prælatorum & subditorum.
37. de privilegiis & recessibus privilegiatorum.
 Hæc igitur crimina & delicta hactenus enu-
 merata, quoties etiam a laicis committuntur
 cum injuria & detrimento Ecclesiæ, toties ad
 forum Ecclesiasticum pertinent: Et absque
 eo, etiam tunc, quando delictum est notori-
 um, vel constat de negligentia judicis secula-
 ris in puniendo, aut satisfaciendo: & indistin-
 cte, si respectu tantum pœnitentiæ in deli-
 ctum inquiratur.

Ultimo demum loco, exitus & eventus ju-
 diciorum criminalium Ecclesiasticorum, quæ
 mitiora sunt, quam Iudicium secularium, &
 sanguinem horrent, hic ostenditur isse, ut si
 reus de delicto aliquo, apud bonos, graues,
 & fide dignos viros, ex probabilibus conje-
 cturis, infamatus sit, quod tamen satis pro-
 bari non possit: *purgatio jurisjurando Cano-*

nica

nica, ad innocentiam suam probatam
 imponatur, qua juret, se talem, qui
 matus fuit, non esse: Compurgatio
 quibus notus est, se credere, diffamare
 jurasse. *Vulgaris vero purgatio*, per
 sive Monachiam, aquam frigidam
 candens, ut impia, superstitiosa, fallax
 probata, ipsi injungenda non est.
 vero crimen imputatum, legitime pro
 fuerit, tandem pervenitur ad injuriam &
 per dolum aut culpam, per supradictos
 delictorum & excessuum aliquem, da
 lati, etiam expensarum satisfactionem
 nasque hoc jure usitatas, quibus nullus
 pore præscribitur, poenitentia, puta, in
 sionis, interdicti, depositionis, excom
 cationis, intrusionis, incarcerationis, re
 rationis, characteris sive stigmatis, ser
 privilegii & beneficii privationis, curia
 laris traditionis, inscriptionis, proserp
 exilii, relegationis, honorum omnium
 quotæ confiscationis, multæ pecuniariæ
 pro qualitate delictorum & excessuum,
 rumque circumstantiarum competentes
 forte hæ poenæ, vel remissione, reconcilia
 ne, deletionem, abolitionem, absolutionem
 spensationem, & indulgentiam, vel mitigatam
 sublata fuerint. Quo pertinent *Titulus*
purgatione Canonica 35. de purgatione 36.
36. de Injuriis, & damno dato. 37. de purgatione

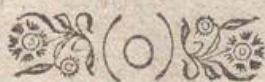
*de penitentiis & remissionibus. 39. de sententia
Excommunicationis, suspensionis, & Inter-
dicti.*

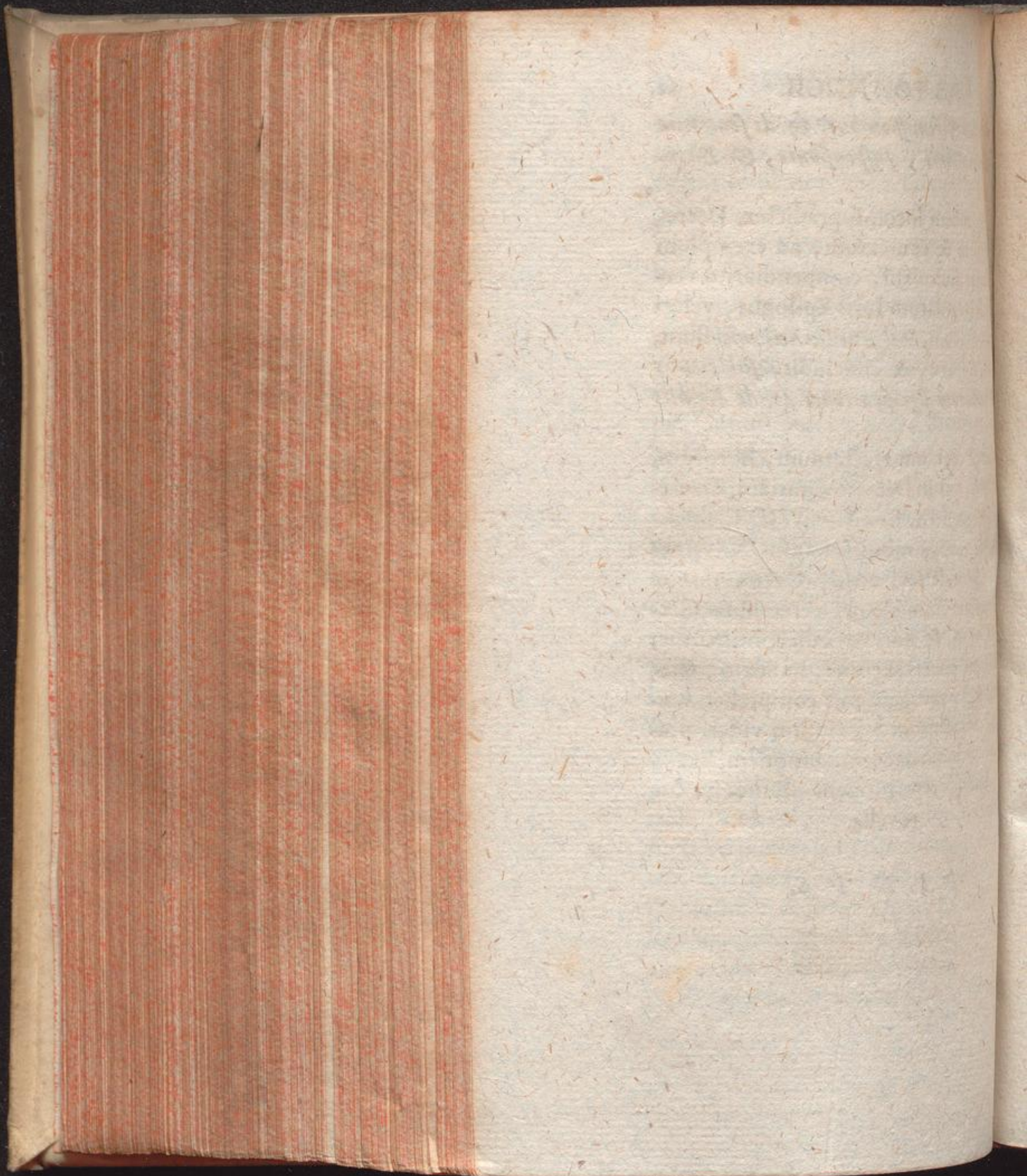
Ultimo tandem loco, supradictum Decre-
taliū seriem & contextum, ad exemplum
Pandectarum Iustiniani, compendiaris ver-
borum, & Regularum Iuris Epilogus, veluti
Porisma quoddam, & ἀνακεφαλαίωσις, fiunt,
terminat, absolvit, & concludit, *sub Titulis*
40. de verborum significatione. 41. de Regulis
Juris.

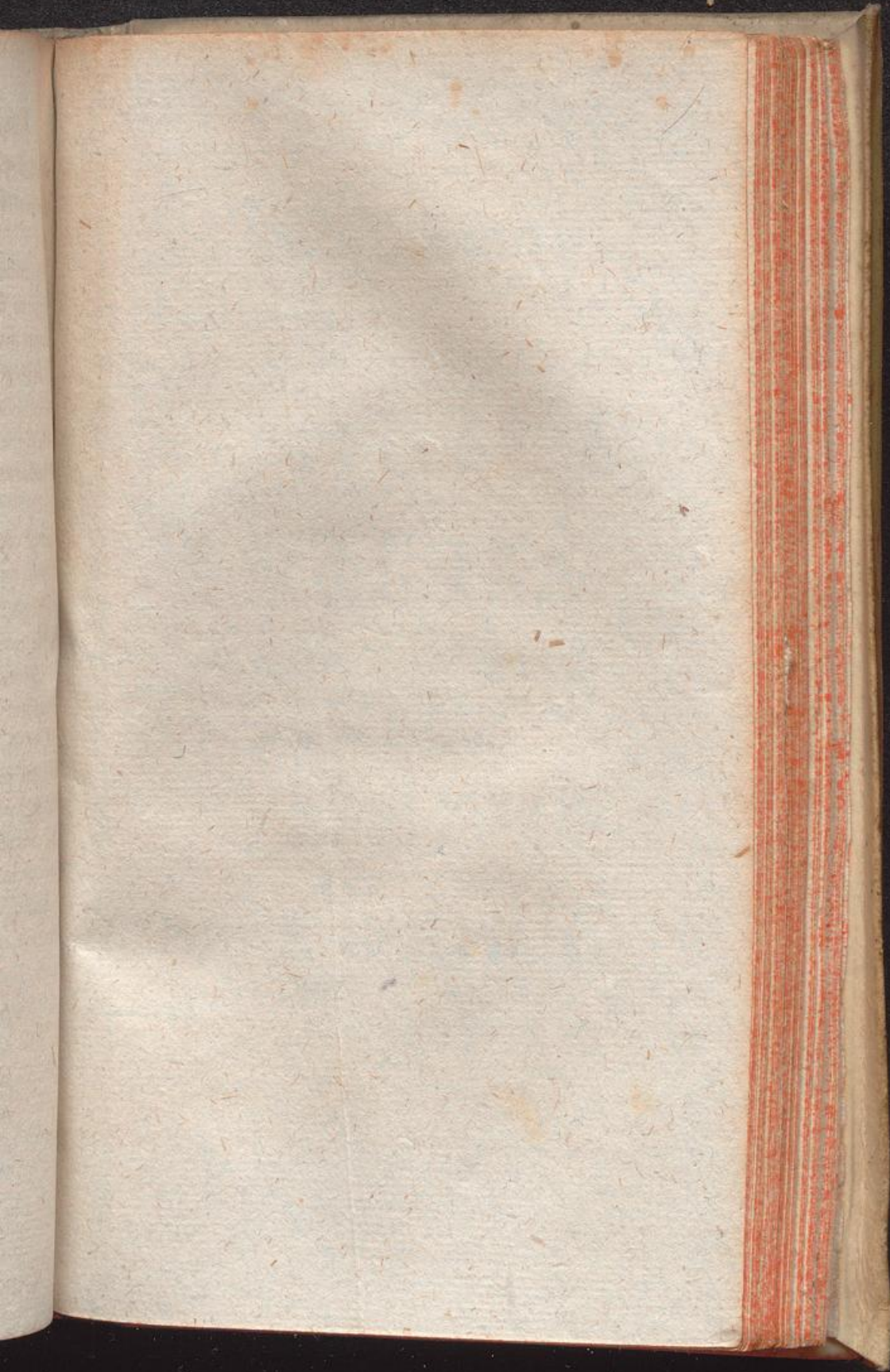
Et hic est omnium tractatum, librorum,
& titulorum, qui in Decreto Gratiani, Decre-
taliū Gregorii IX. Bonifacii VIII. Clemen-
tis V. & Extravagantibus Iohannis XXII. ex-
stant, contextus, series, ordo, Oeconomia &
dispositio: qui enim hic in Decretaliū Gre-
gorii IX. ordo, & libri & tituli continentur,
eadem etiam, paucis exceptis, in Sexto, Cle-
mentis, & Extravagantibus comprehendun-
tur, ut supervacaneum & ædiosum videri pos-
sit, novam hic in iis continuationem, Ex-

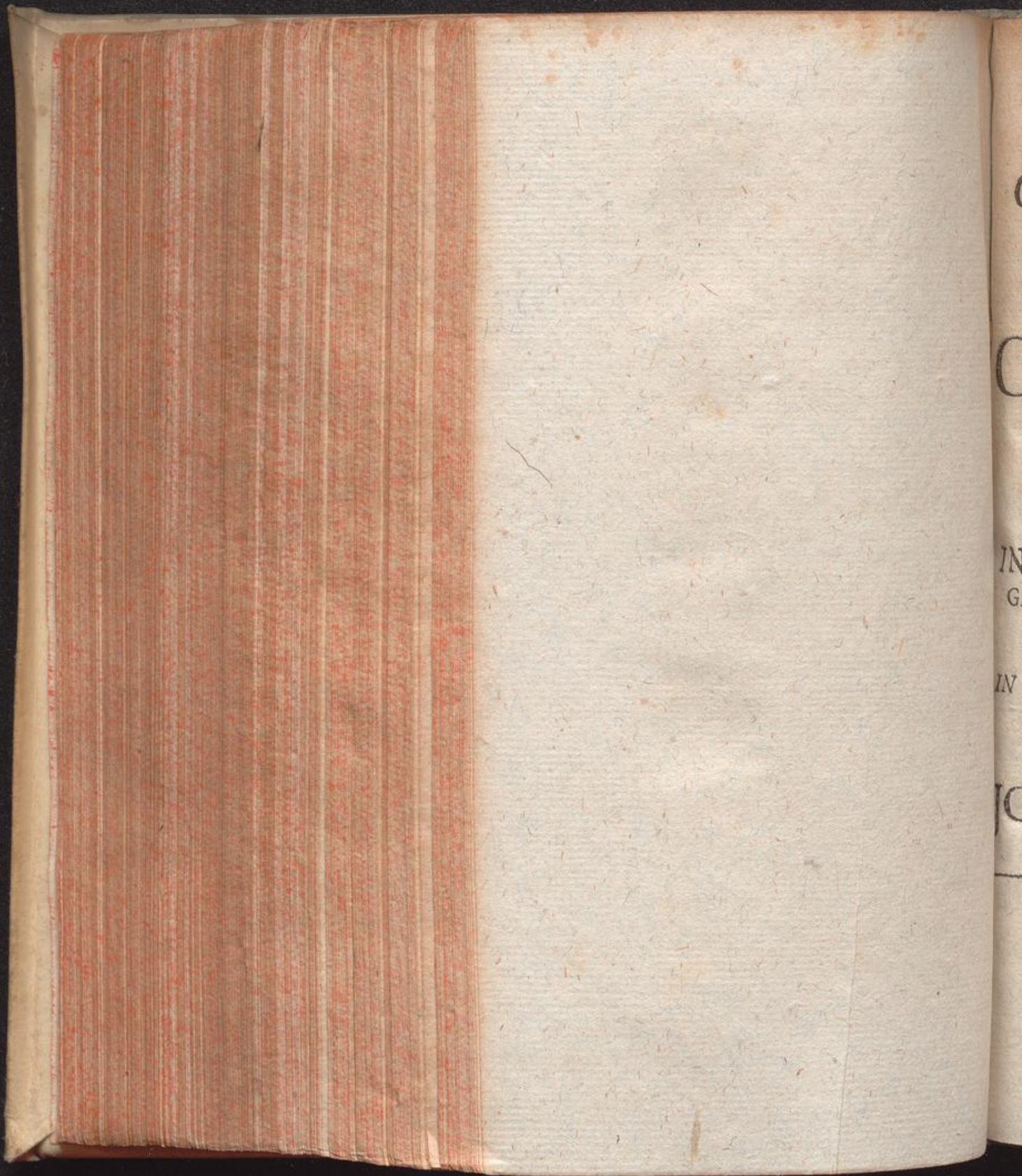
egesis, & repetitionem isti tue-
re velle.

F I N I S.









C
IN
G.
IN
IC